

Tovt T. I.

Mukachevo State University

EVALUATING OF INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF THE REGION (BASED TRANS-CARPATIAN REGION)

Summary

This article discusses the nature and existing approaches to evaluating the investment attractiveness of the region. The analysis of investment activity Transcarpathian region, the tendencies of foreign investment is defined. The directions increase the investment attractiveness of the region.

Key words: region, investment attractiveness, evaluation methods, investment, foreign investment, index of investment attractiveness, investment image.

УДК 332.14

Харченко М. О.

Національний гірничий університет

ВПЛИВ ПРОСТОРОВОГО РОЗМІЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ В СИСТЕМІ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ НА ПОКАЗНИКИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

У статті висвітлені проблеми фінансування системи середньої освіти України та окреслено перспективи їх вирішення. Подано аналіз останніх наукових досліджень вчених щодо вирішення проблем просторового розміщення продуктивних сил. Проаналізовано сучасний стан народжуваності на прикладі м. Стаханова та зроблено прогноз щодо рівня народжуваності на подальші декілька років. Проведено порівняльний аналіз потужності загальноосвітніх шкіл з їх фактичною наповненістю. Досліджено показники витрат на утримання одного учня, також проведено порівняння цих показників з розрахунковими показниками Міністерства фінансів України. Виявлено невідповідність фактичних показників на утримання одного учня з розрахунковими показниками.

Ключові слова: загальноосвітні школи, продуктивні сили, народжуваність, плановий показник, регіональна економіка.

Постановка проблеми. Україна переживає важкі часи. Не тільки в політичній сфері, а перш за все в економічній. Така ситуація не склалася водночас, держава йшла до цього поступово, не враховуючи у своїй діяльності мінливість економіки сучасного світу. Однією з областей, яка потребує змін, є освіта. Сучасна Україна зіткнулася з проблемами недосконалості системи освіти, серед яких актуальними стають питання не тільки її якості, але й просторового розміщення. Просторове розміщення у системі середньої освіти не змінювалося ще з радянських часів. Те просторове розміщення закладів середньої освіти, яке існує на сьогоднішній день, не пристосоване до сучасного, постійно мінливого економічного середовища, тому потребує негайної модернізації. У великих містах України реструктуризація мережі освітніх установ обумовлена тим, що за останні роки дуже сильно змінилася географія проживання населення: деє житлові квартали перетворилися на ділові центри з офісами, торговельною мережею, а деє, навпаки, виникли нові спальні райони, в яких проживає велика кількість дітей. Тому просторове розміщення продуктивних сил у системі середньої освіти потребує постійного перегляду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. При розгляді результатів наукових досліджень вчених щодо вирішення проблем просторового розміщення продуктивних сил, можна стверджувати, що існуючі наукові ідеї можуть бути класифіковані відповідно до двох типів. Наукові ідеї першого типу ґрунтуються на географічній теорії просторового розміщення продуктивних сил і відповідають на питання де розміщувати продуктивні сили у найефективніший спосіб.

Наукові ідеї другого типу ґрунтуються на динамічній теорії просторового розміщення продуктивних сил та відповідають на питання коли і де розміщувати продуктивні сили у найефективніший спосіб.

До прихильників географічної концепції розміщення продуктивних сил у регіоні відносяться Дж. Тюнен, У. Лундхардт, А. Вебер, А. Леш та інші.

Динамічна концепція розміщення продуктивних сил представлена була закладена у фундаментальній науково-дослідній роботі Р. Барро та Х. Сала-і-Мартіна, у якій автори досліджували розміщення продуктивних сил у розвинутих та відсталих країнах світу [1]. Ця ідея була перевірена М. Барткоською та А. Рідлом для європейських регіонів [2]. Проте, на відміну від попередніх досліджень, де критерієм ефективності розміщення продуктивних сил виступали показники ВВП і доходу на душу населення, у дослідженнях цих авторів було обґрунтовано показник людського капіталу. Також при розміщенні продуктивних сил доцільно взяти до уваги здобутки К. Леунга та Д. Квая щодо ефективності організації розміщення виробничих потужностей [3]; С. Рея та М. Янікса щодо умовної ефективності розміщення продуктивних сил А. Маза та Дж. Вільяверде щодо розрахунків часу зміни територіального каркасу продуктивних сил [4, 5].

Серед останніх наукових результатів щодо ефективного розміщення продуктивних сил у регіонах України можна відмітити розвинені принципи формування регіонального простору, привабливого для іноземних і вітчизняних інвесторів, Н. Навроцької [7]; новітні методи

стимулювання просторового економічного зростання Ю. Комара [6]; стратегію підвищення інноваційної активності регіонів В. Шевчука [10].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В даній статті постає проблема щодо фінансування загальноосвітніх шкіл взагалі. А саме формування загального показника Міністерства фінансів України на утримання одного учня, який буде враховувати не тільки територіальний показник, а ще й ряд показників які впливають на реальне формування показника на утримання одного учня.

Мета статті. Таким чином, метою дослідження, результати якого викладено у даній статті, є аналіз проблем, які виникли у закладах середньої освіти України на прикладі м. Стаханова, та окреслення перспектив для їх подальшого вирішення. Для досягнення цієї мети необхідно проаналізувати продуктивність розміщення закладів середньої освіти України, виявити їх потенціал та фактичний рівень використання, запропонувати механізми оптимізації їх просторового розміщення.

Виклад основного матеріалу. В період економічної нестабільності проблема необхідного обсягу фінансування постає практично перед кожною загальноосвітньою школою. Бюджети невеликих міст зазвичай є дефіцитними, тому фінансування навчальних закладів відбувається в неповному обсязі. Практично в кожному місті є школи, які потребують повного фінансування, але їх наповненість при цьому не перевищує і 30-40%, що робить витрати на кожного учня надзвичайно високими. Така ситуація в містах є типовою, вона не змінюється, а тільки погіршується з плином часу. Спроби щодо реорганізації системи розміщення продуктивних сил системи середньої освіти проводились неодноразово, але вони не мали під собою наукового підґрунтя. Тому економічний ефект від цих заходів був доволі низький, натомість рівень соціальної напруженості місцевих громад значно збільшився.

В Указі Президента «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» від 25 червня 2013 року № 344/2013 визначено мету, стратегічні напрямки та основні завдання, на виконання яких має бути спрямована реалізація державної політики у сфері освіти [9]. Основні реформи зведено до модернізації та розвитку освіти; оновлення матеріально-технічної бази системи освіти; впровадження інновацій щодо змісту та методичного забезпечення освіти; реформування освітніх закладів в цілому тощо.

Але, на жаль, це лише стратегія. Яка не має до сих пір під собою не матеріального ні наукового підґрунтя. Вона не враховує всі фактори при розрахунку витрат на утримання середніх загальноосвітніх шкіл. Найважливішим з яких є наповненість школи. Тому що розрахункові показники Міністерства фінансів України на утримання одного учня, згідно з якими проводиться фінансування середніх загальноосвітніх шкіл, враховують в собі як заробітну платню, енергоносії, так і витрати на утримання учнів, а також на розвиток шкіл. Проте ці показники не враховують фактичної наповненості шкіл, тому обсяг фінансування не відповідає обсягу витрат. Що призводить до недофінансування тих шкіл, які не мають повної наповненості. Розрахунковий показник Міністерства фінансів України на утримання одного учня майже од-

ноковий для всіх шкіл, з невеликим урахуванням щодо розташування шкіл, будь то сільська або міська школа. Коштів, які виділяються для шкіл, заповнених на 100%, достатньо для їх повноцінної роботи та розвитку, а для шкіл, які заповнені менш ніж на 30-60%, недостатньо навіть на утримання захищених статей бюджету, а саме заробітної платні та енергоносіїв.

Ситуація, яка склалася щодо фінансування шкіл, обумовлює один з найважливіших показників – кількість школярів, яка має тенденцію до зменшення. Таке положення обумовлює той факт що згідно статистичних даних (табл. 1) рівень народжуваності має тенденцію поступового зменшення. Такому становищу сприяє багато факторів, а саме:

- зменшення народжуваності пов'язане з загальним зменшенням народжуваності по Україні;

- зменшення обсягів доходу населення, що характерне для Стаханова через закриття підприємств, які були основною ланкою доходів бюджету. Наслідок цього – збільшення рівня безробіття.

Під час розвитку вугільної промисловості місто Стаханов займало одне з провідних місць в економічному розвитку. У 70-80 роки велася активна розбудова загальноосвітніх шкіл та дитячих садків, кількість яких розраховувалась згідно з показниками існуючого в той час рівня народжуваності. З роками вугільна промисловість була реструктурізована, що призвело до закриття всієї вугільної промисловості у м. Стаханові. Наслідком цього стало зменшення населення і як слідство – зменшення кількості дітей.

Таблиця 1

**Дані по народжуваності
в м. Стаханові за 1992-2010 рр.**

Роки	Кількість народжених дітей
1992	1281
1993	1187
1994	1037
1995	780
1996	869
1997	699
1998	736
1999	551
2000	605
2001	666
2002	643
2003	658
2004	754
2005	739
2006	865
2007	857
2008	957
2009	925
2010	874

Кількість народжених дітей

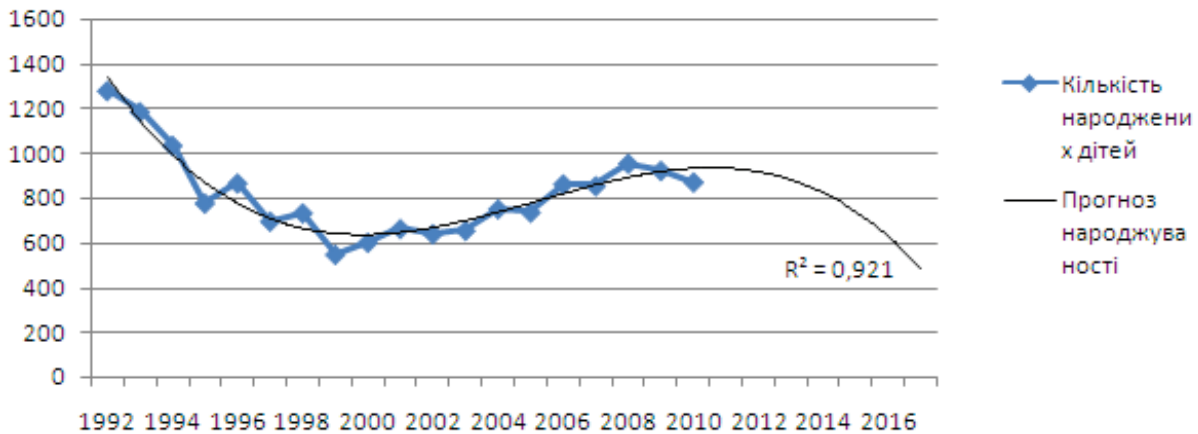

Рис. 1. Рівень народжуваності за 1992-2010 рр.

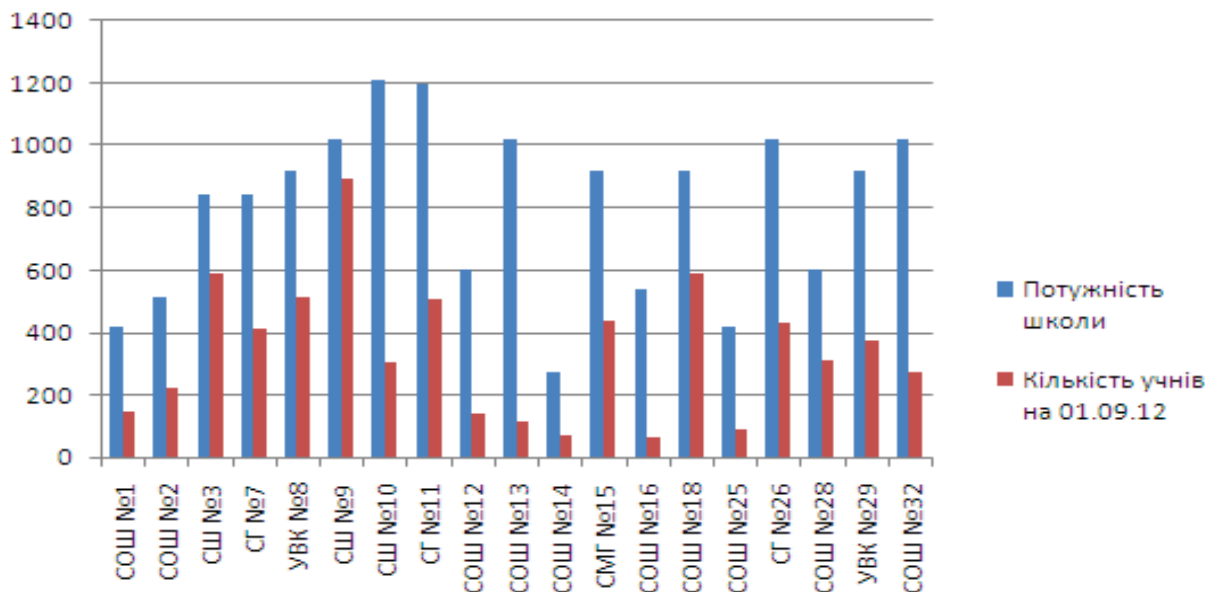

Рис. 2. Порівняння потужності школи з фактичною наповненістю

Як видно зі статистичних даних та побудованої лінії тренда (рис. 1), тенденція зменшення народжуваності, згідно з прогнозом на декілька років, буде продовжуватися.

Зрозуміло, що зменшення народжуваності прямо пропорційно впливає на рівень наповненості шкіл, від якого залежить і фінансування цих шкіл. Так, майже всі школи м. Стаханова працюють не на повну потужність (рис. 2). Тому у м. Стаханові проблема пропорційного розміщення шкіл є дуже гострою. До закриття шахт у місті було багато районів, які розташовували поблизу цих шахт, і там, звісно, будували школи. Але після закриття шахт жителів в цих районах, звичайно, стало набагато менше, а кількість шкіл при цьому не зменшилася. І наслідком такої ситуації є недостатня наповненість шкіл.

Як видно з рис. 2, всі школи м. Стаханова працюють не на повну потужність. Наслідком такої роботи є не тільки велика дірка у бюджеті, а й

не задовільний рівень навчання. Школи не мають можливості оновлювати свою матеріально-технічну базу відповідно до сучасних потреб.

Міністерство фінансів України, формуючи середній плановий показник на утримання одного учня, враховує витрати не тільки на утримання самого учня, а й потреби на розвиток школи та інше. Цей показник є дуже важливою відправною точкою для подальшого формування місцевого бюджету. Проте цей показник є дуже загальним й не враховує специфіку кожного міста, не враховує співвідношення потужності школи з її фактичним заповненням. А це є дуже важливим. Тому неврахування особливостей кожного міста призводить до узагальненого показника, який не відповідає дійсності.

Порівнявши за останні роки розрахункові показники Міністерства фінансів України на утримання одного учня [10] з фактичними витратами, постає проблема її повної невідповідності (табл. 2, 3).

Таблиця 2

Витрати на утримання одного учня 2009-2011 роки

№ п/п	Найменування шкіл	Витрати на утримання одного учня, тис. грн. 2009 р.	Витрати на утримання одного учня, тис. грн. 2010 р.	Витрати на утримання одного учня, тис. грн. 2011 р.
1	СОШ №1	4358,92	5995,27	8997,97
2	СОШ №2	4339,02	5007,66	8814,41
3	СШ №3	3844,11	4067,91	5227,87
4	СГ №7	4363,12	4619,32	7556,72
5	УВК №8	3573,46	4251,36	6218,80
6	СШ №9	3800,00	3980,63	5661,14
7	СШ №10	4857,68	5286,38	6540,86
8	СГ №11	3574,41	4104,95	5953,27
9	СОШ №12	5647,86	6053,52	8262,68
10	СОШ №13	6885,92	8092,24	12362,07
11	СОШ №14	7367,65	8479,17	12305,56
12	СМГ №15	3770,50	4371,36	3593,18
13	СОШ №16	7810,14	9535,94	7667,19
14	СОШ №18	2818,60	3223,22	2596,10
15	СОШ №25	5815,00	7504,44	6031,11
16	СГ №26	4078,40	4651,40	3869,63
17	СОШ №28	4318,50	4410,03	3660,84
18	УВК №29	4761,50	5128,15	4192,23
19	СОШ №32	4525,58	5758,91	4516,00

Таблиця 3

Розрахункові показники Міністерства фінансів України на утримання одного учня

Роки	Показник, грн.
2009	4755,98
2010	6259,35
2011	6039,80

Як видно з таблиці 2, майже всі школи м. Стаханова не відповідають плановим показникам Міністерства фінансів України.

Більшість шкіл м. Стаханова знаходяться в аварійному стані, тому потребують негайної реконструкції, не кажучи вже про оновлення матеріально технічної бази. А причиною такої вкрай важкої ситуації є некоректний розподіл коштів, а саме формування розрахункових показників Міністерства фінансів України, які не враховують реальні потреби у витратах шкіл, в деяких регіонах України. Як написано вище, у м. Стаханові тих коштів, які виділяються на утримання загальноосвітніх шкіл, згідно з бюджетом, вистачає лише на утримання захищених статей бюджету, а саме заробітної платні, енергоносіїв та харчування. Нестача коштів робить неможливими реконструкцію та розвиток загальноосвітніх шкіл.

Вирішити ці проблеми могли б місцеві бюджети шляхом додаткового фінансування. Але в час економічної кризи та нестабільності бюджету таких невеликих міст, як Стаханов, є вкрай дефіцитними. Тому не в змозі забезпечити потрібного для повноцінної та якісної роботи загальноосвітніх шкіл фінансування.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Оптимізація мережі загальноосвітніх шкіл м. Стаханова є вкрай важливим та актуальним питанням. Не тільки для мінімізації витрат місцевих бюджетів, а й для забезпечення учням максимального рівня та умов освіти. Мережа загальноосвітніх шкіл потребує повного переформатування по всім напрямкам. Закриття незаповнених шкіл аргументується неефективним використанням бюджетних коштів, а їх реструктуризація є пошуком можливостей для поліпшення якості освіти. Тому, враховуючи сучасний стан економіки України, реформування мережі загальноосвітніх закладів потрібно робити вже зараз, врахувавши всі фактори, які впливають на її стан. Для цього потрібно зробити детальний аналіз показників народжуваності, витрат на утримання учнів тощо, враховуючи особливості кожного населеного пункту. Це повинно бути основним фактором впливу на формування розрахункових показників Міністерства фінансів України.

Список літератури:

1. Barro R. Convergence / R. Barro, S.-i-M. Xavier // Journal of Political Economy. – 1992. – Vol. 100. – P. 223-251.
2. Bartkowska M. Regional convergence clubs in Europe: Identification and conditioning factors / M. Bartkowska, A. Riedl // Economic Modelling. – 2012. – Vol. 29. – P. 22-31.
3. Leung C. Convergence, endogenous growth, and productivity disturbances / C. Leung, D. Quah // Journal of Monetary Economics. – 1996. – Vol. 38. – P. 535-547.
4. Maza A. EU regional convergence and policy: Does the concept of region matter? / A. Maza, J. Villaverde // Journal of Policy Modeling. – 2011. – Vol. 33. – P. 889-900.

5. Rey S. Regional convergence, inequality, and space / S. Rey, M. Janikas // Journal of Economic Geography. – 2005. – Vol. 5. – P. 155-176.
6. Комар Ю. А. Проблеми активізації інститутів інвестування в регіонах / Ю.А. Комар // Економічний часопис-XXI. – 2013. – № 3-4(2). – С. 43-45.
7. Навроцька Н. А. Трансформація світового інвестиційного простору в умовах глобалізації / Н.А. Навроцька // Економічний часопис-XXI. – 2013. – № 3-4(1). – С. 13-16.
8. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/>.
9. Указ Президента від 25 червня 2013 року № 344/2013 «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/>.
10. Шевчук В.Я. Формування інноваційної моделі сталого розвитку України посткризовий період / В.Я. Шевчук // Економічний часопис-XXI. – 2010. – № 1-2.

Харченко М. А.

Национальный горный университет

ВЛИЯНИЕ ПРОСТРАНСТВЕННОГО РАЗМЕЩЕНИЯ ПРОДУКТИВНЫХ СИЛ В СИСТЕМЕ СРЕДНЕГО ОБРАЗОВАНИЯ НА ПОКАЗАТЕЛИ РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ

Резюме

В статье освещены проблемы финансирования системы среднего образования Украины и описаны перспективы их решения. Представлен анализ последних научных исследований ученых по решению проблем пространственного размещения продуктивных сил. Проанализировано современное состояние рождаемости на примере г. Стаханова и сделан прогноз относительно уровня рождаемости на последующие несколько лет. Проведен сравнительный анализ мощности общеобразовательных школ с их фактической наполненностью. Исследованы показатели расходов на содержание одного ученика, а также проведено сравнение этих показателей с расчетными показателями Министерства финансов Украины. Выявлено несоответствие фактических показателей на содержание одного ученика с расчетными показателями.

Ключевые слова: общеобразовательные школы, производительные силы, рождаемость, плановый показатель, региональная экономика.

Kharchenko M. A.

National Mining University

INFLUENCE OF THE SPATIAL DISTRIBUTION OF SECONDARY SCHOOLS ON REGIONAL ECONOMY PERFORMANCE

Summary

The article highlights the problems of financing the secondary education in Ukraine and outlines the prospects for their solution. The analysis of scientific researches concerning the solving of spatial distribution of productive forces has been provided. The current state of fertility in the Stakhanov city has been analyzed; and the forecast of the level of fertility for the following several years has been performed. A comparative analysis of the capacity of secondary schools to their actual fullness has been carried out. Indicators of costs per pupil have been investigated, and the comparison of these indicators with the estimated indicators of the Ministry of Finance in Ukraine has been done. We have found conformity of actual values per student with the estimated indicators.

Key words: secondary schools, the productive forces, fertility, targets, the regional economy.

УДК 338:658.330

Чайкіна А. О.

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПОНЯТТЯ «ПІДПРИЄМНИЦЬКИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНУ»

Досліджено теоретичні погляди на формування поняття підприємницького потенціалу регіону, проведено теоретико-методологічний аналіз проблеми формування потенціалу регіону, узагальнено наукове визначення даного явища.

Ключові слова: потенціал, підприємницький потенціал, регіон, глобалізаційні процеси.

Постановка проблеми. В умовах глобалізаційних процесів та взаємовпливів світових економік постає питання щодо знаходження шляхів зміцнення позицій регіональної економіки на національному рівні. Кожна країна має свою економічну спеціалізацію і постачає саме ті види товарів, послуг та робіт, які мають особливий попит на світовому економічному ринку. Цей попит обумовлений

економічною спеціалізацією і розвитком кожного регіону країни. Для України актуальним питанням регіоналістики, у забезпеченні конкурентних позицій кожного з регіонів, є визначення резервів та потенціалів економічного зростання кожного з них. Одним із найважливіших потенціалів регіонального економічного розвитку є підприємницький потенціал регіону. Підприємницький